

transparant

EDITORIAAL

Ulm, Leben aus Gottes Kraft

Momentopname met groothoeklens

"Leven uit Gods Kracht". Dat blijkt meer dan een statement om een grote diversiteit aan initiatieven tijdens de Katholikentag in Ulm onder één noemer te brengen. In heel het gebeuren proef je het leven van christenen en van de kerk, de aanwezigheid van Gods kracht, van de Geest die mensen samenbrengt, naar elkaar doet luisteren, samen doet zingen en bidden, over de nachts niet te ontkennen grenzen van links - rechts, boven - beneden, man - vrouw, West - Oost... heen. Als er immers iets opvalt in Ulm, dan is het de veelkleurigheid van de katholiciteit. Debatten waarin Hans Küng en kardinaal Lehmann in hetzelfde panel hun visie geven op onze roeping in de kerk van vandaag, of waar gecontesteerde figuren als Eugen Drewermann en Jacques Gaillot samen nadenken over afscheid nemen van een priesterkerk...: ze horen erbij. En dat zijn dan de blikvangers. Op de tientallen grote en kleine podia in de stad of in de reuzengrote Donauhallen, overal kan je terecht om je een beeld te vormen van wat er in de kerk leeft. En je voelt het, bijna lijfelij: de kerk leeft in die diversiteit, het is haar rijkdom en haar kracht. Het is in de osmose tussen al die stromingen en gestalten van het kerkleven dat ze voortdurend vernieuwd wordt. Het is in de veelvormigheid van geloofsbelevingen en -ervaringen van mensen in aller-

hande levenssituaties dat het evangelie onuitputtelijk blijft stromen. Als je al die tijd soms moeizaam zorg hebt gedragen voor jouw hoekje in dat kerkgebouw met vele vertrekken, kom je weer tot de (her)ontdekking dat geloof en kerk het hele leven van de mens en de gemeenschap omspannen. Je kan die niet reduceren tot maar één aspect van het leven, of het nu gaat om spiritualiteit of sociaal engagement, om liturgie of cultuur, om theologie of politiek, om kerk hier of in de Derde Wereld. En Gods kracht, de Adem, de Geest die dat allemaal bij elkaar brengt en houdt: het is die ervaring die in Ulm misschien het sterkst aanwezig is.

Ulm gaf een mooi beeld van de katholieke mens van vandaag: open, tolerant, eerder optimistisch, maar niet zonder realiteitszin, jong én oud samen, zoekend, met aandacht voor diepgang en bekering, voor tekens en rituelen, voor echtheid en delen, voor oecumene en vreugde, voor de vriend naast zich en de onbekende mens in de Derde Wereld. Christenen en een kerk tastend naar de wortels van hun geloof, zoals dat in het hart zelf van de mens en de gemeenschap aanwezig blijkt waar men samen het evangelie ter hand en in de mond neemt, waar men samen bidt en viert, waar men samen nadenkt over het geloof in deze wereld, waar men zich laat opvorderen om de mens en de wereld van vandaag te laten voelen hoe sterk Gods kracht ten leven is.

Wat er daarnaast nog opviel op deze Katholikentag?

1) Het plein voor de Münster als navelstreng met de wereld

Het grote plein voor de Münster, de protestantse dom, was zowat de navelstreng met de wereld: zes grote Duitse hulporganisaties zorgden ervoor dat alle continenten en vele culturen op het grote 'Wereldpodium' hun eigen rijkdom konden tonen in muziek, dans, poëzie..., met de nodige uitleg over de politieke, economische, sociale, kerkelijke context waarin mensen elders hun leven moeten uitbouwen én een voortdurende verwijzing naar de solidariteit waartoe christenen geroepen zijn.

2) De aandacht voor de oecumene. Opvallend is ook de grote kracht die van de oecumene uitgaat. De Katholikentag had nooit kunnen slagen zonder de protestantse gemeenschap, met de ondersteuning van niet minder dan 10% protestantse vrijwilligers. Sterker dan waar ook ervaar je tijdens zulke dagen dat in de harten en de geesten van vele mensen de oecumene verder opgeschoten lijkt dan in de gesprekken onder beleidsmensen.

3) Liturgie als sterke ervaring van het leven uit Gods kracht.

Dat liturgie misschien een van de sterkste totaalervaringen is van Gods kracht ten leven, bleek uit de vele vieringsmomenten die als lichtsporen door het programma heenliepen. Feestelijk zoals de oecumenische viering in de Münster of ingetogen zoals de Taizéviering, een eucharistieviering om de dag te beginnen of af te sluiten, een middaggebed met

Anselm Grün...: de deelnemers maakten er, samen met de voorgangers, genademomenten van ontmoeting en eenheid tussen hemel en aarde, tussen God, mens en mensen van.

Kerkdagen als show, als oogverblindende? Dat kan men moeilijk stellen

als men gedurende vier dagen de diepgang, de ernst, de veelzijdigheid, de eenheid en de vreugde heeft mogen meemaken die door de inzet van vele mensen, organisatoren en deelnemers, werd mogelijk gemaakt en door de Geest tot een kerkgebeuren werd gemaakt.

Een zuurstofkuur, een hoogtestage voor men weer het veld of de weg op moet van de dagelijkse realiteit van de christen in de wereld, weten dat men er niet alleen voor staat, zien waar het op aankomt...

Hubert Schepers
voorzitter

IPB - NIEUWS

Forum over het christelijk middenveld

Zaterdag 5 juni had te Antwerpen een tweede Forum van het IPB plaats over het thema van het christelijk middenveld. De hoofdvraag van de dag was in welke mate het christelijk middenveld vanuit zijn specifieke inspiratie een profetische stem kan laten horen in een samenleving die sterk getekend is door secularisatie, pluralisme en individualisme.

Bij wijze van getuigenis werden een drietal personen geïnterviewd. Lutgart Besard van Markant benadrukte dat een naamsverandering voor een beweging niet noodzakelijk moet leiden tot verlies van christelijke identiteit. Voor Markant blijft de christelijke inspiratie een meerwaarde, die heel de werking doorsesemt. Het evangelie zet aan tot ernstig nadenken over waarden en is op die manier de grondslag van het ethisch spreken en handelen van de beweging. Vanuit het evangelie wordt ook een toekomstvisie van geloof en hoop opgebouwd. Dit alles wordt omgezet in een engagement en een beweging die inspeelt op de specifieke noden van deze tijd en die een pastoraal van groeikracht cultiveert.

Het tweede getuigenis kwam van Dirk Van der Goten van Sant'Egidio, één van de nieuwe bewegingen in de kerk, die vooral gekend is door haar inzet voor de vrede en voor de armen. De spreker legde duidelijk uit dat de werende kracht van deze beweging op andere grondslagen berust dan in de traditionele organisaties. Er is voor eerst een sterke internationale dimensie van waaruit men een andere kijk krijgt op de grote problemen van deze tijd, bijvoorbeeld aids. Verrassend is in elk geval dat jongeren zich vanuit een zoeken naar zingeving aangesproken voelen door de spirituele dimensie van deze beweging en zo via het engagement in contact komen met het evangelie en de kerk. Een tweede pijler van

de werking is het voluntariaat. Sant'Egidio werkt bewust met vrijwilligers omdat de beweging ervan uitgaat dat de overheid niet alles kan oplossen. Er moeten op de eerste plaats in het hart van de mensen reflexen van medemenselijkheid ontspringen (denken we maar aan het probleem van de zogenaamde hittedoden van vorige zomer). Door tegen de courante stroom van economische efficiëntie in te gaan met gratis dienstverlening, getuigt de beweging van Sant'Egidio van een profetisch karakter.

De derde geïnterviewde was Paul Geerts, directeur van een middelbare school met een zeer hoog percentage van allochtone leerlingen van meer dan twintig nationaliteiten, voor een groot deel afkomstig uit kansarme gezinnen. Voor dergelijke school is de vraag naar christelijke identiteit natuurlijk van een heel bijzondere aard. Het is zeker niet op de eerste plaats een kwestie van godsdienstlessen of van wat uitgeschreven staat in het pedagogisch project of in het schoolreglement. Het is in deze school vooral een kwestie van christelijk omgaan met een heel specifieke socio-culturele realiteit. De directeur zette op sobere maar overtuigende wijze uiteen hoe in deze school een basiscultuur van respect wordt opgebouwd en hoe de leerlingen met hun ouders begeleid worden in een menselijk en sociaal groeiproces. Dit stelt grote eisen aan alle betrokkenen maar leidt in een volgehouden solidariteit ook tot bemoedigende resultaten.

Met deze drie eminente getuigenissen waren de IPB-leden goed voorbereid om de rest van de dag met mekaar in dialoog te gaan. Er waren nog twee rondes groepsgesprekken gepland. In de voormiddag ging het over het uitwisselen van eigen visies en ervaringen, in de namiddag werden een vijf-

tal subthema's uitgediept: middenveld en politiek, het probleem van de vermarkting van de sociale sector, de zorg voor identiteit op het niveau van de besturen, het vormen van dragende kernen en de relatie met de media. In het daaropvolgende plenum bleek dat alle groepen intens en vruchtbaar gediscussieerd hadden en dat er heel wat interessante ideeën uit voortgekomen waren, waarop verder kan gebouwd worden. Hiermee kon deze sterke Forumdag afgesloten worden.

OVER DE GRENZEN

Europees Lekenforum

Het 'Europese Forum van Nationale Lekencomités' vertegenwoordigt de katholieke lekenorganisaties in de Europese landen en komt om de twee jaar samen in een Algemene Vergadering. Ons land wordt er vertegenwoordigd door het IPB en door onze Franstalige zusterorganisatie CIL.

Dit jaar hebben wij, van 2 tot 7 juli, vergaderd te Fatima in Portugal. Er waren meer dan honderd deelnemers uit meer dan twintig Europese landen. De IPB delegatie bestond uit vijf leden. Het Europese Forum biedt voor de deelnemers steeds enorme kansen om kerkbewogen en kerkbetrokken mensen te ontmoeten uit Noord en Zuid, Oost en West.

Het thema van de vergadering was: 'De spirituele en ethische grondslagen van ons engagement in de Europese samenleving'. Het thema werd aangepakt met een reeks referaten, vertrekkend vanuit 'Gaudium et Spes' en een aantal getuigenissen uit kerk en maatschappij. Er waren ook werk- en gespreks-groepen. Verder werd het geheel om-

kaderd met momenten van bezinning en gebed, in aansluiting met de heel bijzondere locatie die Fatima biedt. De historische en culturele context voor het engagement van katholieken is heel verscheiden in de Europese landen. Zo kon men bijvoorbeeld vaststellen dat het begrip 'secularisatie' heel verschillende emoties opwekt. Maar doorheen deze verschillen merkt men ook een gemeenschappelijke zorg opdat de Kerk haar rechtmatige plaats kan innemen in de samenleving.

Naar de toekomst toe moet nagedacht worden over de plaats en de opdracht van het Europese Forum. Bij zijn oprichting in 1970 ging het – letterlijk – om een forum waar de nationale comités elkaar konden ontmoeten en ervaringen uitwisselen. Vandaag wordt het maatschappelijke debat in toeneemende mate gevoerd op Europees niveau. De vraag ligt voor of het Europese Forum zich moet ontwikkelen tot woordvoerder van de katholieke lekenorganisaties uit Europa.

Zoals gebruikelijk heeft de statutaire vergadering een aantal nieuwe leden verkozen in het (zevenkoppige) Verbindingscomité. Dat comité fungeert als bestuur van het Europese Forum. Voor het eerst is ook iemand uit het voormalige Oost-Europa verkozen als lid van het comité. De nieuwe voorzitter wordt Maria Draaijers uit Nederland.

Tot slot willen wij als IPB-delegatie ook onze dank en waardering uitdrukken voor onze Portugese zusterorganisatie 'Secretariado Nacional do Apostolados dos Leigos'. Zij toonden ons een schitterende combinatie van vriendelijkheid, gastvrijheid en organisatorische efficiëntie.

Jan Degadt
lid van het IPB
penningmeester van het Europees
Lekenforum

Semaines sociales de France

100STE VERJAARDAG VAN DE SEMAINES SOCIALES DE FRANCE: DRIE DAGEN VAN DIALOOG OM DE EUROPESE SAMENLEVING UIT TE VINDEN - Rijsel, van 23 tot 26 september 2004

De economische en sociale belangen die met de verdere uitbouw van Europa gemeoid zijn, blijken ontzaglijk groot nu Europa uitbreidt en de Grondwet stilaan vorm krijgt. Ter gelegenheid van hun honderdste verjaardag stellen de *Semaines Sociales de France* alle inwoners van Europa voor om mee de toekomst van hun samenleving te komen 'uitvinden' in Rijsel, van 23 tot 26 september e.k. Er zullen 6 grote debatten plaatsvinden, met als thema o.m. het gezin, de vrede, vrijheid en godsdienst, democratie en participatie, duurzame ontwikkeling, economisch en sociaal, armoede. 85 Europese personaliteiten hebben hun deelname toegezegd. Er worden ongeveer 5000 deelnemers uit heel Europa verwacht voor de viering van die honderdste verjaardag.

De inschrijvingen voor deelnemers uit Vlaanderen lopen via het IPB, Guimardstraat 1, 1040 Brussel, tel. 02 509 96 87, fax 02 509 96 09, e-mail ipb@interdio.be, website www.ipbsite.be. Op dit adres kan men ook de documentatie aanvragen.

LILLE 2004, EEN ONTMOETING OM EUROPA GESTALTE TE GEVEN

De *Semaines Sociales de France* doen, vanuit hun christelijke inspiratie en engagement, sinds 100 jaar hun best om de 'Mens' in het hart zelf van die samenleving te plaatsen. Een streefdoel dat nu ruim gedeeld wordt door de talrijke Europese partners die de *Semaines Sociales* steunen, onder wie het IPB en vele andere.

Voor Vlamingen een unieke gelegen-

heid om, dichtbij huis, wat mee te pikken van die Europese inspiratie en bezieling, niet alleen door het uitzonderlijk programma, maar ook door de ontmoeting met Europeanen uit de 25 lidstaten, hun cultuur, hun kijk op Europa.

KORTGEKNIPT

De Francquiprijs voor Marie-Claire Foblets

Marie-Claire Foblets, juriste en antropologe aan de Katholieke Universiteit Leuven en lid van het Forum, heeft onlangs de prestigieuze Francquiprijs voor menswetenschappen gekregen uit de handen van koning Albert.

Marie-Claire Foblets bestudeert de rechtspositie van personen van Marokkaanse afkomst in België: zij gaan voort op de waarden en normen die gelden in hun land van herkomst, maar komen daardoor vaak in conflict met onze rechtspraak. De internationale jury erkent daarmee dat Marie-Claire Foblets met haar onderzoek oplossingen aanreikt voor een meer verdraagzame en menselijke samenleving.

Marie-Claire Foblets poneerde als besluit van haar dankwoord volgende stelling:

"Via migratie is ons land sinds enkele jaren een aantal belangrijke en dynamische cultuurgemeenschappen rijker. Het wordt dringend dat we, zonder discriminatie, vertegenwoordigers van deze 'nieuwe culturen' mee laten participeren aan het proces van het wetgevende werk zelf en van de concrete toepassing ervan. Zij moeten morgen, meer dan tot nog toe het geval is geweest, het recht hier mee helpen vorm geven: als politici, als magistraten, als ambtenaren, als advocaten, in studiecentra en kabinetten, enz. Door hun deelname aan de materialisering van de grote basisbeginselen van onze rechtsorde, kunnen allochtonen mee helpen bepalen hoe, in de verhoudingen tussen culturen, de wederzijds verdraagzame omgang met de door de mensenrechten gewaarborgde rechten zoals gelijkheid, fysieke integriteit, godsdienstvrijheid, privacy en eerbied voor het gezinsleven, enz. beter kan worden gewaarborgd."

Islam, van nature een vijand?

Het boek van Emilio Platti met die titel kreeg onlangs de prijs van het religieuze boek. Emilio Platti is als dominicaan lid van het *Institut Dominicain d' Etudes Orientales du Caire*. Hij doceert bovendien 'Islam en christendom' aan de *KULeuven* en 'Islam en Arabisch' aan het *Institut catholique de Paris*.

- *Vanwaar uw belangstelling voor de islam?*

Bij het bidden van het psalmengebied viel mij de grote affiniteit op tussen de bijbels profetische boodschap en de islam. Er zit in beide een ethisch appel, een uitdaging. In de bijbel horen we die o.a. in de psalmen en bij de profeet Amos. Islam en christendom behoren overigens, samen met het jodendom, tot de bijbelse traditie. De draad die de drie godsdiensten samenhoudt, is de zorg voor de mens, of, zoals professor *Schillebeeckx* het ooit formuleerde in TGL: in al het pluralisme dienen we, vanuit ons geloven, aandachtig te blijven voor het luid schreeuwen van de mens in nood. Bij vrome moslims is die overtuiging sterk aanwezig. Van daaruit kunnen zij een ruime bijdrage leveren tot de eerbiediging van de mensenrechten in een geglobaliseerde wereld.

- *Het inwortelingsproces van moslims in de Westerse cultuur verloopt moeizaam. Het lijkt er soms op dat we afsterven op een 'clash' van religies en beschavingen.*

In de 20ste eeuw zochten vooraanstaande moslims hun heil in de confrontatie met het Westen. Ze grepen terug naar de juridische structuur van de *Sjarie'a*. Die heeft de moslimmaatschappij ooit gestructureerd en groot gemaakt. Dat is de ontwikkeling die we hebben zien gebeuren in Iran, in Afghanistan, in Pakistan.... Ze heeft een sterk identitair en exclusivistisch karakter, geeft aanleiding tot polarisatie en extremisme. Maar die poging is mislukt. Niet verwonderlijk als we vaststellen dat keizerrijken en grote beschavingsgehelen met een sterk identitair karakter zijn ineengestort. Dat heeft wel geleid tot de tragedies die we tot op vandaag kennen. Met een wereldbeschaving op komst heeft die trend geen toekomst, ook in de islam niet. Moslimintellectuelen in Turkije, India, Egypte, de Verenigde Staten zijn

op zoek naar andere uitwegen. Arabische moslims hebben het moeilijker om los te komen van die identitaire maatschappij.

De botsing tussen beschavingen en wereldbeelden is op dit ogenblik een feit: van de ene kant de identitaire, exclusivistische, militante opstelling van een aantal moslims, van de andere kant de in hun ogen decadente Westerse wereld. Toch zijn dat, suicidaire reacties ten spijt, achterhoedegevechten. Belangrijker is dat moslims nu op zoek gaan naar de diepere dimensie van de islam, geestelijk en ethisch.

Het gevaar in het Westen is wel dat de jongeren gesecculariseerd raken en de band met de islam verliezen. Dat leidt, vaak ook door de onhandigheid van mensen uit het Westen, tot polarisatie en opstandigheid, wat dan weer aanleiding geeft tot wederzijdse polarisatie.

- *Uw boek werd uitgegeven in de reeks 'Christenen in dialoog'. Is de bereidheid tot dialoog aanwezig?*

Er zijn heel wat hoopvolle tekenen. Men kijkt op naar paus Johannes-Paulus die onvermoeibaar kiest voor de dialoog met de islam.

In het Westen is de situatie vrij complex. De meeste ingeweken moslims hadden weinig scholing. Zij kwamen - op vraag! - naar België om hier te werken. Goedgeschoolde moslims bleven thuis. 30 jaar later zijn er moslims die gestudeerd hebben en die bereid zijn de dialoog aan te gaan. Jammer dat het vormen van een overkoepelend politiek orgaan zo moeizaam verloopt: dat leunt nog altijd te sterk aan bij de thuislanden. Maar dat is een proces van lange duur.

We mogen ook niet vergeten dat de dialoog altijd gevoerd is geworden. Denk b.v. maar aan het onthaal in het Limburgse, en aan de opvang in centra zoals *El Kalima* in Brussel. Die dialoog wordt tot op vandaag voortgezet in sociale en syndicale organisaties, mutualiteiten, scholen, jeugdcentra en andere ontmoetingsplaatsen.

Ook interreligieus zijn er een aantal positieve ontwikkelingen. Wat is er hoopvoller dan een gesprek tussen christenen en moslims over bidden, in de gebedszaal van een moskee, om elkaar als gelovigen, als biddende gemeenschap te leren ontdekken?

- *Welke problemen staan de dialoog in de weg?*

Ruime groepen moslims voelen zich Belg, burger van dit land. Maar men blijft hen zien als 'allochtonen' - de term alleen al! -, hun inburgering wordt niet erkend. Tot wanneer blijf je als Belgische burger 'allochtoon'? Gewoon omwille van je gezicht of je huidskleur? Gelukkig groeit ook bij au-

tochtonen de overtuiging: zij en wij, wij zijn samen burgers van een plaatselijke gemeenschap en van de wereld. Het proces van polarisatie is een gevolg van exclusivisme, van beide kanten. Men creëert een beeld van de andere als 'gevaarlijk', als een potentiële vijand. Men dient ook op te letten met een discours als: de integratie is mislukt. Daarmee zet je mensen vast. Integratie vraagt tijd en gebeurt langzaam. Wat is trouwens integratie als twee jonge Limburgse Marokkanen in zangerig Nederlands uitleg vragen aan een verkoper van de FNAC in Brussel die hen niet verstaat omdat hij geen Nederlands kent?

- *Hoe kunnen wij vanuit ons christen zijn meewerken aan een klimaat van dialoog, van samenleven en samenwerking, van positieve verdraagzaamheid?*

Wij hebben ten onrechte een rigide, eenzijdig beeld van de islam. In wezen zit de islam in een diepe crisis. Het sterke beeld van de éne islam klopt niet. De identitaire, wettische structuren van de islam staan op instorten.

Het komt erop aan dat moslims zelf de diepere menselijke en geestelijke dimensie van de islam beter leren kennen en aanvoelen. Zij hebben vaak een te karikaturaal beeld van hun eigen geloof. Ook christenen moeten zich hopen voor fundamentalisme: lijkt het discours van Bush niet op dat van sommige fundamentalistische islamleiders?

We moeten voortdoen wat we in ruime mate gedaan hebben: in moslims het authentieke geloven erkennen, zoals Vaticanum II in *"Nostra Aetate"*. Paus Johannes-Paulus II gaat daarin trouwens nog veel verder. We mogen niet blind zijn voor de gevaren van het militante islamisme. Maar we mogen nog minder de moslims daarmee vereenzelvigen. Kerkmensen hebben het grote voordeel dat zij moslims als gelovigen kunnen erkennen en geloof met hen kunnen delen.

- *Welke rol ziet u voor het IPB?*

Jammer dat er geen representatief moslimorgaan is als gesprekspartner van het IPB. Het zou positief kunnen zijn om op dat vlak ook contactmomenten te hebben.

Het is wel belangrijk dat we kritisch blijven staan tegenover een niet-kritisch multiculturalbegrip. We dienen het onderscheid te maken tussen onheilsbewegingen die de mens afbreken en authentieke geloofsbewegingen die zoeken naar wat menselijk is, wat heil, geluk en vrede brengt. Het onderscheid is soms niet goed te zien. Een onkritische multiculturaliteit is contraproductief.